

Wyrok z dnia 11 lutego 2000 r.

II UKN 412/99

Przepis art. 61 ust. 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 53, poz. 214 ze zm.) nie uprawnia do emerytury funkcjonariuszy zwolnionych ze służby przed wejściem tej ustawy w życie, jeżeli okres ich służby ustalony w oparciu o dotychczasowe przepisy był krótszy od wymaganego.

Przewodniczący SSN Maria Tyszel, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Beata Gudowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2000 r. sprawy z wniosku Andrzeja K. przeciwko Miejskiej Komendzie Policji w B.-B. o prawo do emerytury policyjnej, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 lutego 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 23 sierpnia 1994 r. Komenda Wojewódzka Policji w B.-B. odmówiła przyznania wnioskodawcy Andrzejowi K. prawa do emerytury policyjnej z uwagi na to, że został zwolniony ze służby przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 53, poz. 214), a nie spełnił warunków do przyznania emerytury na podstawie przepisów dotychczasowych.

Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku- Białej z dnia 30 kwietnia 1998 r. [...]. Sąd ustalił, że wnioskodawca został zwolniony ze służby w organach resortu spraw wewnętrznych 31 lipca 1990 r. Okresy jego służby wymienione

w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (jednolity tekst Dz.U. z 1983 r. Nr 46, poz. 210 ze zm.) wyniosły łącznie 14 lat i 15 dni. Nie został więc spełniony warunek 15-letniego okresu służby wymagany do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 7 ust. 1 tej ustawy. Wobec treści art. 61 ust. 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 53, poz. 214 ze zm.) wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury policyjnej na podstawie przepisów tej ostatniej ustawy.

W apelacji od tego wyroku wnioskodawca zarzucił, że spełnił warunki zarówno na podstawie przepisów aktualnie obowiązującej ustawy jak i na podstawie przepisów dotychczasowych, gdyż do jego okresów służby uwzględnionych przez organ rentowy powinien być doliczony okres służby wojskowej odbywanej po zakończeniu wyższych studiów od 15 lipca 1975 r. do 30 czerwca 1976 r.

Wyrokiem z dnia 17 lutego 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił apelację. Sąd Apelacyjny ustalił, że po zwolnieniu ze służby wnioskodawca zgłosił wniosek o emeryturę. Organ rentowy decyzją z dnia 13 maja 1991 r. odmówił przyznania prawa do tego świadczenia wobec braku wymaganego okresu służby. Okres przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych w szkole oficerów rezerwy nie został uznany za okres służby. Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 27 listopada 1991 r. [...] a rewizję wnioskodawcy od tego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 8 maja 1992 r. [...]. Sprawa uprawnień wnioskodawcy do emerytury na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej oraz ich rodzin (jednolity tekst Dz.U. z 1983 r. Nr 46, poz. 210 ze zm.) została prawomocnie rozstrzygnięta. Wobec niespełnienia warunków wymaganych do przyznania emerytury na podstawie przepisów dotychczasowych stanowisko Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe.

Wyrok ten zaskarżył kasacją wnioskodawca i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego wniósł o jego zmianę i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Pierwszy zarzut dotyczy błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 i art. 61 ust. 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Na podstawie pierwszego z tych przepisów okres służby wojskowej odbywanej przez absolwentów szkół wyższych traktuje się równorzędnie z okresem służby w Policji, gdyż zgodnie z uregulowaniem zawartym w art. 86 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od 28 czerwca 1979 r. - jest to okres służby w Wojsku Polskim. Wnioskodawca odbywał służbę wojskową przed nowelizacją ustawy jednak nie odbywała się ona w warunkach przeszkolenia studentów szkół wyższych określonych obowiązującymi wówczas przepisami art. 84 ust. 1 i 2 lecz faktycznie odpowiadała rygorom wprowadzonym powołaną nowelizacją. Wyjątkowy charakter służby i szczególna podstawa powołania do wojska wskazują na to, że w stosunku do wnioskodawcy nie powinien być stosowany przepis art. 61 ust. 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji i innych służb.

Drugi zarzut dotyczy błędnej wykładni art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i członków ich rodzin. Zgodnie z tym przepisem na równi ze służbą w Milicji Obywatelskiej traktuje się czynną służbę wojskową z wyjątkiem ćwiczeń wojskowych i przeszkolenia. Przedstawiona wyżej interpretacja przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony wskazuje na to, że odbywanej przez wnioskodawcę służby wojskowej nie można traktować ani jako ćwiczeń wojskowych ani jako przeszkolenia. Istniejąca przed zmianą ustawy luka prawna spowodowała, że okres służby wojskowej nie został uwzględniony. Stanowisko Sądu Apelacyjnego, że w tym zakresie sprawa została prawomocnie osądzona wnioskodawca uważa za błędne. Przy poprzednim wyrokowaniu nie uwzględniono bowiem wskazanej obecnie przez wnioskodawcę luki prawnej. W przypadku zmiany okoliczności roszczenie poprzednio bezpodstawne może stać się uzasadnione. W takiej sytuacji nie można mówić o stanie rzeczy osądzonej, co stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 kwietnia 1980 r. IV CR 85/80 (OSNC Nr 11, poz. 214).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Zgodnie z art. 1 tej ustawy zaopatrzenie emerytalne na zasadach określonych w ustawie przysługuje funkcjonariuszom wymienionych służb w tytule ustawy. Do zaopatrzenia tego należy określone w art. 12 prawo do emerytury uwarunkowane co najmniej 15-letnim okresem służby. Przepis art. 13 wymienia okresy traktowane jako okresy służby. Spełnienie warunków określonych w tych przepisach uprawnia do emerytury funkcjonariusza jednej ze służb wymienionych w tytule ustawy zwolnionego z tej służby, natomiast osoba nie należąca do tego kręgu funkcjonariuszy nie może skutecznie powoływać się na spełnienie tych warunków. Osoba taka nie nabywa prawa do emerytury na warunkach określonych w art. 12, natomiast na podstawie przepisów przejściowych zachowuje prawa nabyte.

Wnioskodawca nie był funkcjonariuszem Policji na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 ze zm.), nie był też funkcjonariuszem innych służb, o których mowa w ustawie emerytalnej. Miałby on prawo do ustalenia emerytury policyjnej w oparciu o przepis art. 58 ustawy, gdyby w dniu jej wejścia w życie przysługiwało mu prawo do tego świadczenia na podstawie przepisów dotychczasowych. Wymagany do uzyskania prawa do emerytury okres służby może być ustalany tylko na podstawie przepisów dotychczasowych, a nie na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy. Stanowi o tym przepis art. 61 ust. 4, zgodnie z którym funkcjonariuszom zwolnionym ze służby przed dniem wejścia w życie ustawy, którym na podstawie dotychczasowych przepisów prawo do zaopatrzenia emerytalnego nie przysługiwało, prawa tego nie nabywają również na podstawie niniejszej ustawy.

Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia tego ostatniego przepisu jest także bezzasadny. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący i nie można powoływać się na okoliczności wyjątkowe uzasadniające jego pominięcie. Zarzut naruszenia tego przepisu byłby słuszny tylko w przypadku, gdyby okazało się, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki, od których przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i członków ich rodzin uzależniały prawo do emerytury. Jednak zostało ustalone prawomocnym wyrokiem, że wnioskodawca nie spełnił warunku określonego w art. 7 tej ustawy, gdyż okres jego służby ustalony na zasadach określonych w art. 8 był niższy od wymaganych 15 lat.

Pozostałe podniesione w kasacji zarzuty sprowadzają się do tego, że odmowa przyznania prawa do emerytury na podstawie przepisów dotychczasowych nastąpiła z naruszeniem prawa, gdyż zdaniem wnioskodawcy wadliwe rozstrzygnięcie było następstwem błędnej interpretacji przepisów regulujących służbę wojskową. Zarzuty dotyczące sprzecznego z prawem rozstrzygnięcia mogą być skutecznie podnoszone tylko w trybie zaskarżenia wyroku w drodze instancji. Natomiast prawomocny wyrok korzysta z mocy art. 366 KPC powagą rzeczy osądzonej i kwestionowanie zawartego w nim rozstrzygnięcia jest niedopuszczalne. Prawomocny wyrok o to samo roszczenie między tymi samymi stronami stoi na przeszkodzie rozpoznawaniu zarzutów dotyczących nabycia przez wnioskodawcę uprawnień do emerytury na podstawie przepisów dotychczasowych. Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 września 1998 r., II UKN 373/98 (OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 702). Prawdą jest, że podlega rozpoznaniu żądanie, które zostało prawomocnie oddalone jako przedwczesne, a zmienione po wydaniu wyroku okoliczności uzasadniają ponowne zgłoszenie żądanie. W sprawach z zakresu zaopatrzenia emerytalnego można ponowić żądanie jeżeli spełnią się warunki, których brak był podstawą odmowy przyznania świadczenia. Jednakże wnioskodawca nie powołuje się na okoliczności, które wystąpiły po odmowie przyznania prawa do emerytury lecz na okoliczności istniejące w dacie zgłoszenia pierwszego wniosku o emeryturę. Taką sytuację przewiduje przepis art. 33 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji i innych służb, który stanowi, że prawo do świadczeń ulega ponownemu ustaleniu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń. Przepis ten używa określeń „nowe okoliczności”, co oznacza okoliczności, które nie były przedmiotem poprzedniego postępowania. Ponowny wniosek o emeryturę nie był złożony w trybie tego przepisu, gdyż wnioskodawca powoływał się na te same okoliczności, które podnosił w poprzednim postępowaniu. Żądał bowiem uwzględnienia tego samego okresu, który został uznany za okres nie podlegający zaliczeniu do okresu służby. Ponowne zgłoszenie żądania wnioskodawca uzasadnia tym, że przepisy nowej ustawy dają podstawę do odmiennej interpretacji dotychczasowych przepisów. Argumentacja taka jest nie do przyjęcia, gdyż mocą nowej ustawy dotychczasowe przepisy utraciły moc. Wprowadzenie nowych uregulowań nie jest wskazówką interpretacyjną do stosowania uchylonych przepisów prawnych.

Wobec braku podstaw do potraktowania nowego wniosku o emeryturę jako żądania ponownego ustalenia prawa do świadczeń, wniosek ten został potraktowany jako żądanie przyznania emerytury na nowej podstawie prawnej w związku ze zmianą przepisów. Żądanie to okazało się nieuzasadnione, ponieważ przepis art. 61 ust. 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji i innych służb nie uprawnia do emerytury, funkcjonariuszy zwolnionych ze służby przed wejściem ustawy w życie, jeżeli ich okres służby ustalony w oparciu o dotychczasowe przepisy był krótszy od wymaganego, nawet gdyby okres ten, ustalany na podstawie art. 13 ust. 1, był wystarczający.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====